

เด็กไทยผจญภัย “หลังมือและลำแขน”

รูปแบบการรังแกที่พบบ่อยที่สุด 3 อันดับแรก คือ การล้อเลียน การพุดตู่ถูกเหยียดหยาม และ การทำร้ายร่างกาย ขณะเดียวกันนักเรียนไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ยอมรับว่า ตนเคยรังแกเด็กนักเรียนอื่น

ณ ดินแดนที่เรียกขานกันว่า “สยามเมืองยิ้ม” อันชวนให้จินตนาการว่าอุดมด้วยคนใจดีแห่งนี้ หากเงี้ยวและเบิกตาให้ตึ๋ง อาจได้ยินและได้เห็นเสียงสะอื้นและน้ำตาหยดใสๆ รินไหลจากเด็กๆ ที่เติบโตอยู่ที่นั่น

รายงานสุขภาพคนไทย พ.ศ.2552 เผยแพร่ข้อมูลที่ประมวลจากแหล่งที่มาจำนวนมาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าชะตากรรมของเด็กไทยยุคปัจจุบันเป็นการเติบโตที่ต้องฝ่าฟัน “หลังมือและลำแขน” หรือความรุนแรงจากผู้คนรอบข้าง นับตั้งแต่จากคนในครอบครัว เพื่อน หรือแม้แต่คุณครู

■ นายหน้าตา “ความรุนแรง”

ความรุนแรงต่อเด็ก หมายรวมถึง การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมต่อเด็กทุกรูปแบบ (child abuse) ตั้งแต่การละเลยทอดทิ้ง การล่วงละเมิดทางเพศ การทำร้ายร่างกาย ไปจนถึงการทำร้ายอารมณ์และจิตใจ

นอกจากนี้ ยังมีความรุนแรงที่แฝงอยู่ในโครงสร้างสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่ (เช่น พ่อแม่ ครู) และ สังคม กระทำรุนแรงต่อเด็กได้ โดยไม่ถือว่าเป็นความรุนแรง เช่น

- การลงโทษเด็กด้วยการเขี่ยนดี
- การเลือกปฏิบัติ เพราะเห็นว่าเป็นเด็ก
- การใช้แรงงานเด็ก
- การบังคับค้าประเวณีเด็ก การลักพาเด็ก
- การมอมเมาเด็กด้วยสื่อที่รุนแรง สื่อลามก สิ่งเสพติดและอบายมุขต่างๆ
- แม้แต่ระบบการศึกษาแบบ “แพ็คตัดออก” ก็ถือว่าเป็นความรุนแรงต่อเด็กเช่นกัน เพราะกีดกันเด็กจำนวนหนึ่งจากโอกาสที่จะได้พัฒนาตนเองในทางการศึกษาที่เขาต้องการ

■ ณ ที่ซึ่งปัญหาปรากฏ

ตัวเลขปี 2550 จาก ศูนย์พึ่งได้ ของกระทรวงสาธารณสุข แสดงให้เห็นว่า ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้เข้ารับบริการเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี (9,579 ราย จากทั้งสิ้น 19,068 ราย) ในจำนวนนี้เป็นเด็กผู้หญิงมากกว่าเด็กผู้ชาย ประมาณ 3-4 เท่า ประเภทของความรุนแรงที่เด็กได้รับส่วนมากเป็นความรุนแรงทางตรง ซึ่งได้แก่ การถูกทำร้าย บาดเจ็บทางกาย รongลงไปเป็นความรุนแรงทางเพศ ทางจิตใจ และการถูกละเลยทอดทิ้ง ตามลำดับ ผู้กระทำ ความรุนแรงส่วนใหญ่เป็นคนใกล้ชิดเด็กเอง นั่นคือ พ่อแม่ ญาติ เพื่อน และคนรู้จัก ส่วนคนแปลกหน้าที่เด็กไม่รู้จัก นั้นมีน้อย

เช่นเดียวกับในเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิง ตัวเลขจำนวนเด็กที่ถูกกระทำรุนแรงทางตรงที่รวบรวมโดย ศูนย์พึ่งได้ น่าจะต่ำกว่าความเป็นจริงมาก เชื่อว่ามีเด็กที่ได้รับความรุนแรงจำนวนมากที่ไม่ได้ไปขอรับบริการ (ไม่ว่าจะจากศูนย์พึ่งได้ หรือจากแหล่งอื่นก็ตาม) อาจจะเนื่องจากผู้ใหญ่ไม่ได้เห็นว่าเป็นเรื่องรุนแรงพอที่จะไปพบ แพทย์ หรืออาจจะเนื่องจากเหตุผลอื่นๆเช่นเด็กไม่รู้ว่าจะหันหน้าไปพึ่งใคร หรือ ผู้ใหญ่เป็นต้นเหตุของความ รุนแรงกลัวความผิด

ยิ่งถ้าเป็นความรุนแรงที่กระทำต่อเด็กจนเกินเหตุโดยพ่อแม่ หรือผู้ปกครองเองแล้ว โอกาสที่เด็ก จะถูกพาไปรับบริการจะยิ่งน้อย เว้นแต่ที่หนักหนาจริง ๆ

ดังนั้น ตัวเลขความรุนแรงต่อเด็กที่มีอยู่จำกัดนี้อาจเป็นเพียงส่วนยอดของปัญหาที่โผล่ขึ้นมาให้เราเห็น เท่านั้น ลึกลงไปในความเป็นจริงอาจจะมียุติอีกจำนวนมากที่ต้องมีชีวิตอยู่กับความรุนแรง

■ มันมากับ “ความหวังดี”

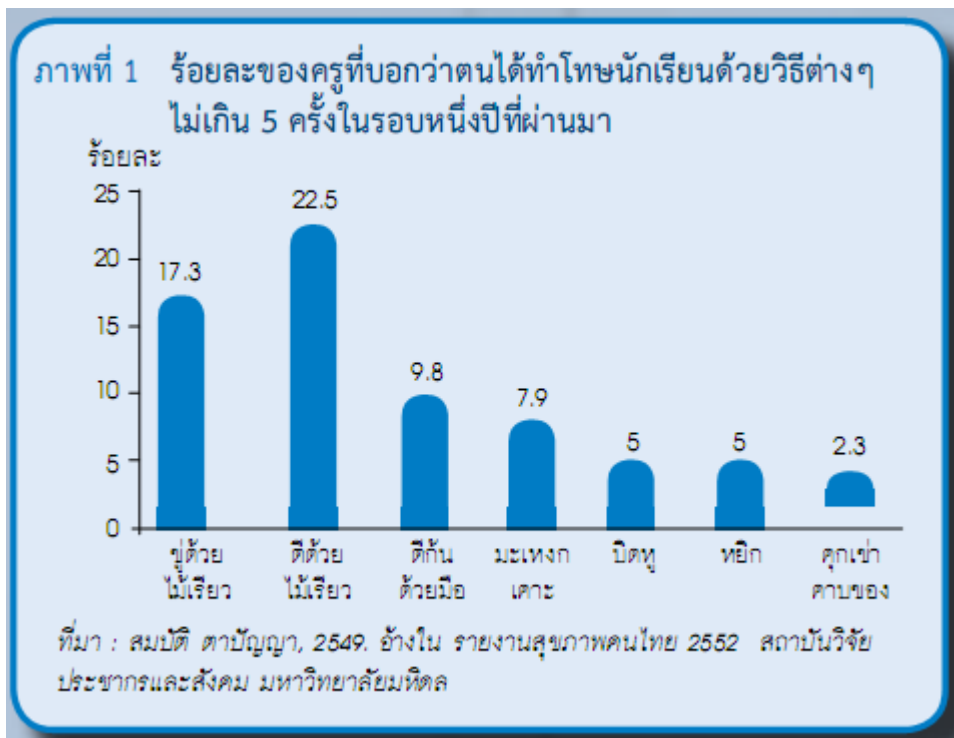
“ระวังตัวกลัวครูหนูเอ๋ย ไม่เรียวยเจียวห่วย ภูเคยเข็ดหลาบ ขวาวเขวียว หันหวดปวดแสบแปลบเสียว หยิกซ้ำซ้ำเขียว ออย่าเที่ยวเล่นหลงจงจำ”

คำกลอนจากสุนทรภู่ข้างต้น ชี้ว่า การกำราบลูกศิษย์ด้วยไม้เรียวนั้นมีมาแต่โบราณ และในสมัยนั้นความ เจ็บแปลบจากไม้เรียวของครูตู่จะมีคุณค่าแตกต่างไปจากทุกวันนี้ไกลโข

การที่ครูทำโทษนักเรียนด้วยการตีนั้น เป็นสิ่งที่มีมาช้านานในระบบการศึกษาไทย ผู้ใหญ่หลายคนที่ได้ ดิบได้ดีมาทุกวันนี้ อาจจะยังระลึกถึงพระคุณของไม้เรียวครูได้อยู่ แต่ในปัจจุบัน ปรัชญาการเรียนการสอน เปลี่ยนไป อีกทั้งสังคมก็ตื่นตัวในเรื่องสิทธิเด็กมากขึ้น การลงโทษเด็กในโรงเรียนด้วยการเขียนตี หรือทำรุนแรงใน รูปแบบอื่น เป็นสิ่งต้องห้ามตามระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนนักศึกษา พ.ศ. 2543 แต่ ครูหลายคนก็ยังใช้ไม้เรียว

ยิ่งไปกว่านั้นยังมีวิธีลงโทษในรูปแบบหลากหลายดังข้อมูลภาพที่ 1 ทั้งนี้ ครูส่วนใหญ่(ร้อยละ 72)มีทัศนคติว่าการลงโทษเด็กด้วยการตียังเป็นสิ่งจำเป็น และ การลงโทษนักเรียนที่ครูส่วนใหญ่ทำคือ การชูปีกกล้วยไม้เรียวยาว ตีด้วยไม้เรียวยาว หรือไม้กึ่งตีด้วยมือ

ภาพที่ 1 ร้อยละของครูที่บอกว่าตนได้ทำโทษนักเรียนด้วยวิธีต่าง ๆ ไม่เกิน 5 ครั้งในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา

■ วัยใส...ร้ายบริสุทธิ์

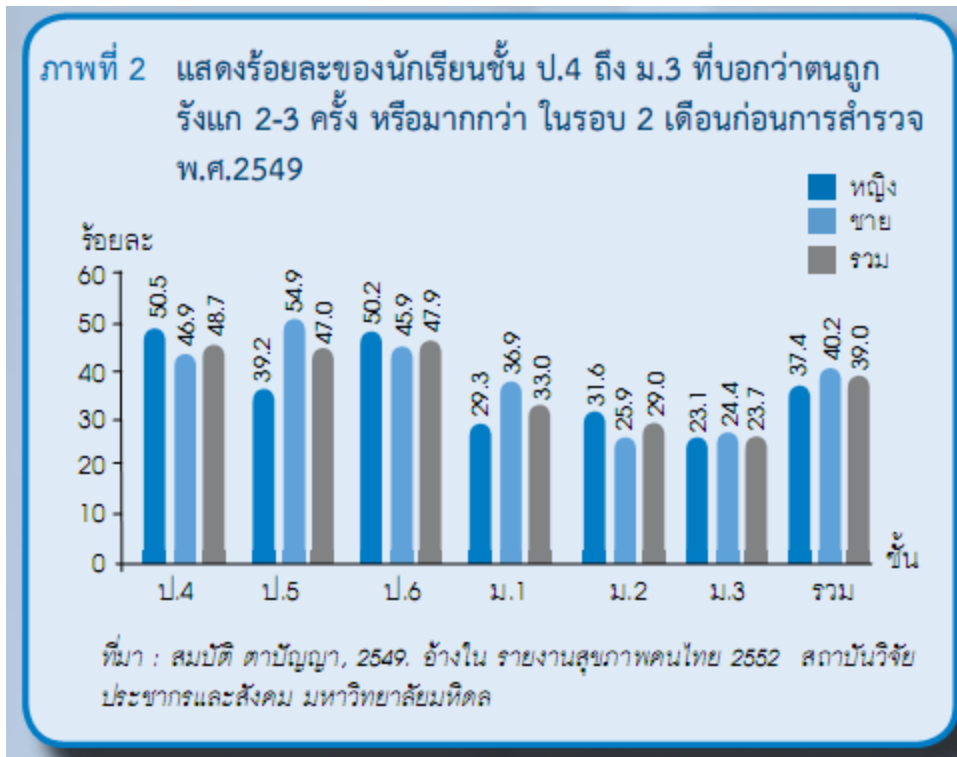
การรังแกกันในหมู่นักเรียนเองก็เป็นปัญหาความรุนแรงในโรงเรียนอีกอย่างหนึ่ง ดร.สมบัติ ตาปัญญา แห่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ทำการสำรวจปัญหานักเรียนรังแกกัน เมื่อ พ.ศ. 2549 โดยสอบถามนักเรียนชั้น ป.4-ม.3 จำนวน 3,047 คน และครู 1,300 คน จากโรงเรียนที่เลือกเป็นตัวอย่างในทุกภาคของประเทศ ผลการสำรวจพบว่านักเรียนเกือบ 2 ใน 5 (ร้อยละ 39)บอกว่าตนเคยถูกเพื่อนรังแกด้วยวิธีอย่างใดอย่างหนึ่งในช่วงเวลา 2 เดือนก่อนการสำรวจ

ในภาพรวมนักเรียนชายถูกรังแกมากกว่านักเรียนหญิงเล็กน้อย แต่ถ้าพิจารณารายชั้นปีแล้วนักเรียนชายและหญิงมีโอกาสถูกรังแกใกล้เคียงกัน นักเรียนระดับประถมมีอัตราถูกรังแกสูงกว่าระดับมัธยม รูปแบบการรังแกที่พบบ่อยที่สุด 3 อันดับแรก คือ การล้อเลียน การพูดดูถูกเหยียดหยาม และการทำร้ายร่างกาย

ขณะเดียวกันนักเรียนไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ยอมรับว่า ตนเคยรังแกเด็กนักเรียนอื่น

ข้อมูลจากครูในการสำรวจเดียวกันนี้สอดคล้องกับข้อมูลจากนักเรียน ครูเกือบ 9 ใน 10 (ร้อยละ 89) บอกว่าเคยเห็นเด็กนักเรียนรังแกกัน อย่างน้อย 1 ครั้ง ในรอบ 1 ปี ก่อนการสำรวจในจำนวนนั้น 1 ใน 4 บอกว่าเคยเห็นมาไม่น้อยกว่า 10 ครั้ง

ภาพที่ 2 แสดงร้อยละของนักเรียนชั้น ป.4 ถึง ม.3 ที่บอกว่าตนถูกรังแก 2-3 ครั้ง หรือมากกว่าในรอบ 2 เดือนก่อนการสำรวจ

▪ **หลากภัยที่ยังรอทำ**

นอกจากความรุนแรงในรูปแบบของการลงไม้ลงมือดังกล่าว เด็กไทยวันนี้ยังมีโอกาสประสบกับความรุนแรงอีกหลายลักษณะ ได้แก่ ความรุนแรงทางเพศในโรงเรียน ซึ่งเป็นปัญหาที่ดูเหมือนจะรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน แม้จะไม่มีข้อมูลที่เป็นระบบมาสนับสนุนในเรื่องนี้ แต่ก็พอจะอนุมานได้จากเหตุการณ์ที่เป็นข่าวทางสื่อต่างๆ เฉพาะอย่างยิ่ง ความรุนแรงทางเพศที่ครูกระทำต่อนักเรียนหญิง ทั้งในรูปแบบของการข่มขืน หรือในรูปแบบของการใช้เล่ห์กลหลอกล่อมด้วยสิ่งแลกเปลี่ยน และเมื่อเกิดขึ้นแล้วโดยมากเด็กมักจะไม่รายงานให้พ่อแม่ได้ทราบ นอกจากนี้ ความรุนแรงทางเพศระหว่างนักเรียนด้วยกันเองก็ไม่ใช่สิ่งที่ควรมองข้าม รวมถึงการใช้ความรุนแรงตัดสินปัญหา ความรักในรูปแบบต่างๆ เช่น ทำร้ายร่างกายกัน ฆ่าตัวตาย หรือฆ่าคนรักที่ตกลงกันไม่ได้ เป็นต้น

ความรุนแรงต่อเด็กที่แฝงอยู่ใน “โครงสร้างสังคม” ก็เป็นภัยเงียบ โดยอาจจะมาในรูปแบบของวัฒนธรรม บริโภคนิยมและวัตถุนิยม จำนวนสถานบันเทิงและพื้นที่เสี่ยงต่างๆ (ผับ บาร์ คาราโอเกะ ร้านเกมส์ ฯลฯ) สื่อ ชักชวนและสื่อวัยรุ่น (โดยเฉพาะที่นำเสนอเรื่องเพศและความรุนแรง) สังคมที่แข่งขันและเร่งรีบเกินขนาด ผลภาวะ ในสภาพแวดล้อม และความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ เป็นต้น นอกจากนี้ความสามารถทำความรุนแรงต่อเด็กได้ โดยตรงแล้ว สิ่งเหล่านี้ยังสามารถทำให้เด็กกลายเป็นคนรุนแรงทั้งต่อตัวเขาเองและต่อคนอื่นได้ด้วย มองจากแง่ สังคมนี้คือสิ่งที่น่าเป็นห่วง เพราะคุกคามต่ออนาคตของชาติโดยตรง

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในจังหวัดที่มีปัจจัยเอื้ออำนวยความรุนแรงเชิงโครงสร้างมาก เฉพาะอย่างยิ่งสถาน บันเทิงและพื้นที่เสี่ยง หรือมีการเปลี่ยนแปลงทางทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว มักจะมีดัชนีที่บ่งถึงความ รุนแรงเกี่ยวกับเด็กสูงด้วย เช่น เด็กพยามฆ่าตัวตาย และเด็กถูกจับส่งเข้าสถานพินิจและความคุ้มครองเด็ก เป็น ต้น

ด้วยเหตุนี้การปล่อยให้ “ความรุนแรง” นานารูปแบบล้อมกรอบเด็กไทยจึงเท่ากับเป็นการปิดกั้น พวกเขาจากโอกาสที่จะได้เติบโตอย่างมีสุขภาวะโดยตรง

ที่มา รายงานสุขภาพคนไทย พ.ศ.2552

สืบค้นได้จาก <http://www.hiso.or.th/>

ข้อมูลเพิ่มเติม ติดต่อ กิติมาภรณ์ 081 449 7479